

The Relationship between Sex Schemas and Sexual Satisfaction of Couples: The Mediating Role of Communication Patterns

Mam Salehi H¹, Moradi O*¹, Arefi M², Yar Ahmadi Y¹

1. Department of Psychology, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran

2. Department of Psychology, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran

*Corresponding author. Tel: +989188721606, E-mail: moradioma@gmail.com

Received: May 13, 2019

Accepted: Oct 12, 2019

ABSTRACT

Background & Aims: Couples communication patterns have some roles in all areas of their common life. Also, the individual satisfaction of each spouse, especially in performance and sex, can be influenced by their communication skills and patterns. The present study was conducted to investigate the relationship between sexual schemas and sexual satisfaction of couples and mediating role of communication patterns.

Methods: The present study was a descriptive-correlational research. The research population consisted of all couples in Boukan city, among which, 500 couples were selected using convenient sampling method. The research tool was scales for measurement of cognitive schemas in the sexual tissue, communication patterns and sexual satisfaction of Larson. Data were analyzed by using Pearson correlation coefficient and stepwise regression in SPSS software.

Results: The results of the study showed that, by using mediating role of communication patterns, there was a positive and significant relationship ($p=0.01$) between sexual schemas ($r=0.265$) and sexual satisfaction ($r=0.156$). The regression analysis results, in the first step, showed that the multiple correlation value and coefficient of determination were 0.265 and 0.070, respectively which considered significant. In the second step, by adding the elements of communication patterns, the multiple correlation value and coefficient of determination were increased up to 0.288 and 0.083, respectively, which considered significant.

Conclusion: According to the influence of communication patterns as a mediator in the relationship between sexual schemas and sexual satisfaction, the couple therapists, in their interventions, can improve the couples sexual conflict by focusing on improvement the couple communication patterns and use this approach to prevent couples' divorce and the marriage failure.

Keywords: Communication Patterns, Sexual Schemas, Couples Sexual Satisfaction

بررسی رابطه طرحواره های جنسی و رضایت جنسی زوجین: نقش واسطه ای الگوهای ارتباطی

حسین مام صالحی^۱، امید مرادی^{۱*}، مختار عارفی^۲، یحیی یاراحمدی^۱

۱. گروه روانشناسی، واحد سنج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنج، ایران

۲. گروه روانشناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران

* نویسنده مسئول. تلفن: ۰۹۱۸ ۸۷۲ ۱۶۰۶ ایمیل: moradioma@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: الگوهای ارتباطی زوجین در تمامی حیطه های زندگی مشترک آنها نقش داشته و رضایت فردی هر یک از همسران به ویژه در عملکرد و رابطه جنسی می تواند متاثر از مهارت ها و الگوهای ارتباطی آنها باشد. پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه طرحواره های جنسی و رضایت جنسی زوجین و نقش واسطه ای الگوهای ارتباطی در آن انجام شد.

روش کار: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش کلیه زوجین ساکن شهرستان بوکان بودند که از بین آنها ۵۰۰ نفر از زوجین به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل مقیاس های طرحواره های شناختی در بافت جنسی، الگوهای ارتباطی و رضایت جنسی لارسون بودند. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از آزمون های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام به کمک نرم افزار SPSS انجام شد.

یافته ها: نتایج پژوهش نشان داد که با واسطه گری الگوهای ارتباطی ($r=0/156$)، بین طرحواره های جنسی ($r=0/265$) و رضایت جنسی رابطه مثبت و معنی داری وجود داشت ($p=0/01$). نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد در گام اول، مقدار همبستگی چندگانه برابر $0/265$ و ضریب تعیین برابر $0/070$ ، معنی دار بود. در گام دوم و با اضافه شدن مولفه های الگوهای ارتباطی، مقدار همبستگی چندگانه برابر $0/288$ بود که ضریب تعیین افزایش یافته و با مقدار $0/083$ ، معنی دار دیده شد.

نتیجه گیری: با توجه به تاثیر الگوهای ارتباطی به عنوان متغیر میانجی در رابطه بین طرحواره های جنسی و رضایت جنسی، زوج درمانگران می توانند برای بهبود تعارضات جنسی زوجین در مداخلات خود بر بهبود الگوهای ارتباطی زوجین تاکید کرده و از این رویکرد جهت پیشگیری از جدایی و طلاق زوجین و شکست آنها در ازدواجشان استفاده کنند.

کلمات کلیدی: الگوهای ارتباطی، طرحواره های جنسی، رضایت جنسی زوجین

پذیرش: ۹۸/۷/۲۰

دریافت: ۹۸/۲/۲۳

مقدمه

ازدواج یک رابطه انسانی، پیچیده، ظریف و پویا است که از ویژگی های خاصی برخوردار است. زن و مرد در صورتی که به بینش کامل از ازدواج برسند، می توانند با رابطه جنسی به بهترین آرامش جسمی و روانی دست یابند (۱). لذت جنسی^۱ در انسان بیشتر

محصول ذهن او بوده و عوامل روانشناختی از سهم مهمی در فعالیت و رضایت جنسی برخوردار هستند (۲). واژه رضایت جنسی^۲ به میزان خرسندی فرد از روابط جنسی و توانایی فرد در ایجاد لذت دوطرفه اطلاق شده و شامل دو بعد اصلی رضایت از فعالیت های جنسی (بعد جسمی) و رضایت عاطفی و

² Sexual Satisfaction

¹ Sexual Pleasure

برخلاف گروه دیگر در نگرش‌های جنسی خود راحت‌تر بوده و در نتیجه طیف گسترده‌تری از فعالیت‌های جنسی رضایت بخش را در طول زندگی جنسی خود گزارش می‌کنند (۸،۹).

یکی دیگر از عوامل بین فردی موثر بر عملکرد و رضایت جنسی زوجین، الگوهای ارتباطی^۸ می‌باشد که انسان به واسطه آنها نیازهای خود را برطرف کرده و رشد و تکامل می‌یابد (۱۰،۱۱). مهارت‌های ارتباطی در تمامی ابعاد زندگی مشترک زوجین تاثیر شگرفی دارد و رضایت فردی هر یک از زوجین در جنبه‌های دیگر زندگی نیز متاثر از مهارت‌های او در برقراری ارتباط بوده و این خود در تعارضات جنسی و شکست زوجین در ازدواج نقش ویژه ای دارد (۱۲).

با توجه به اینکه عملکرد و رضایت جنسی می‌تواند بسیاری از نیازهای روانشناختی، جنسی و جسمی زوجین را در یک فضای امن زناشویی برآورده سازد و تأثیر به‌سزایی در بهبود صمیمیت، تفاهم و سازگاری همسران، سلامت جسمی و روانی، پیشرفت اقتصادی، اشتغال و رفاه خانواده و بهداشت روانی اعضا داشته باشد، بنابراین تعیین عوامل موثر بر رضایت جنسی مانند طرحواره‌های جنسی و الگوهای ارتباطی می‌تواند در بهبود و ارتقا سطح عملکرد و رضایت جنسی زوجین مهم باشد (۱۳). همچنین با توجه به اینکه عملکرد و رضایت جنسی و زناشویی زوجین یکی از عوامل مهم و تاثیرگذار در دوام و بقا^۷ ازدواج‌ها می‌باشد، بنابراین بهبود و ارتقاء آن در روابط بین زوجین می‌تواند به کاهش مشکلات و تعارضات جنسی و زناشویی^۹ و بالطبع پایین‌آمدن آمار بالای پدیده خانمان‌سوز جدایی و طلاق در بین زوجین منجر گردد (۱۴). از این رو پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه طرحواره‌های جنسی و رضایت جنسی زوجین و نقش واسطه ای الگوهای ارتباطی انجام گرفت.

هیجانی^۱ (بعد عاطفی) است که در آن بر اهمیت احساسات و هیجان‌های مثبت، به خصوص ایجاد شادی و همچنین داشتن گفت و گویی خصوصی و صمیمانه درباره میزان علایق و انتظارات طرفین از فعالیت جنسی یکدیگر تاکید می‌شود (۳). در سایه ارضای میل جنسی علاوه بر نیاز جسمانی، فرد از لحاظ اخلاقی، فکری و روانی نیز به آرامش می‌رسد (۴). بدین مفهوم، زوجینی که در این زمینه با هم سازگاری داشته باشند، قادرند به راحتی از بسیاری از ناهماهنگی‌های زندگی خویش چشم‌پوشی نمایند (۵). رضایت جنسی به عنوان یکی از نیازهای روانی و فیزیولوژیک می‌تواند منجر به سلامت و تعادل روانی و شادکامی انسان شود و در صورت عدم ارضای میل جنسی، فشارهای زیاد جسمی و روانی ناشی از آن فرد را بیمار و به بیراهه می‌کشاند و توانمندی‌ها و خلاقیت‌های او را تقلیل می‌دهد و به ویژه در قالب تعارضات جنسی^۲ می‌تواند زندگی زناشویی زوجین و حتی ازدواج آنها را به مخاطره افکند (۶،۷).

یکی از عوامل فردی مهم و مؤثر در رابطه و رضایت جنسی زوجین، طرحواره‌های جنسی^۳ یعنی نگرش‌های جنسی فرد می‌باشد که در نظریه اندرسن و سیروانوسکی^۴ به عنوان باورهای اساسی ابعاد جنسی فرد تعریف شده که از تجارب گذشته مشتق شده و در تجربه‌های زمان حال ظهور پیدا می‌کنند. آنها در پردازش اطلاعات جنسی افراد تاثیر بسیاری می‌گذارند و در رضایت و یا عدم رضایت جنسی، نقش بسیار مهمی دارند. طرحواره‌های جنسی از دو بعد مثبت پرشور- عاشقانه^۵ و صریح- راحت^۶ و یک بعد منفی طرحواره خجالتی- محتاط^۷ تشکیل شده است. افرادی که طرحواره‌های مثبت جنسی دارند

¹ Emotional Satisfaction

² Sexual Conflicts

³ Sex Schemes

⁴ Andersen and Sirunovsky

⁵ Passionate Schema-romance

⁶ Explicit Schema-comfortable

⁷ Schematic Shy-cautious

⁸ Communication Patterns

⁹ Marital Conflicts

روش کار

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی همبستگی بود. جامعه آماری کلیه زوجین ساکن شهرستان بوکان بودند که از میان آنها ۵۰۰ نفر از زوجین بر اساس فرمول کوکران^۱ و به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. به این منظور فهرستی از ادارات و سازمان‌ها و مراکز بهداشتی و درمانی، همچنین بازاریان، انجمن‌های صنفی و مردم عادی در سطح شهر بوکان تهیه شد. سپس با مراجعه به آنها و در صورت لزوم هماهنگی‌های لازم اداری، با افرادی که حاضر به همکاری بودند، جلساتی تشکیل داده شد و اطلاعات مقتضی در راستای اهداف و ضرورت انجام پژوهش و شیوه تکمیل پرسشنامه‌ها به آنها ارائه گردید. از تمام نمونه‌ها رضایت آگاهانه جهت شرکت در مطالعه اخذ و در مورد محرمانه بودن اطلاعات پرسشنامه‌ها اطمینان داده شد، سپس در مورد ماهیت سوالات و شیوه پاسخ‌دهی به آنها اطلاعات لازم و کافی ارائه گردید. با توجه به اختصاصی بودن پرسشنامه‌ها، حین پاسخ‌دهی آزمون‌شوندگان به سوالات، محقق و یا یکی از آزمونگران با زبانی ساده و قابل فهم و متناسب با ملاحظات فرهنگی و سطح سواد آزمون‌شوندگان در مورد سوالات و گاهاً ابهامات موجود در آنها توضیحات مقتضی و یکسانی را برای همه ارائه می‌دادند. تکمیل پرسشنامه‌ها در نمازخانه‌ها، سالن جلسات، اتاق استراحت کارکنان در ادارات و یا در خانه‌ها توسط هر کدام از زوجین به صورت انفرادی انجام گرفت. شرایط ورود و خروج آزمودنی‌ها به مطالعه داشتن حداقل یک سال زندگی مشترک، دامنه سنی ۲۰ تا ۵۰ سال، عدم بارداری، یائسگی و شیردهی زنان، نداشتن بیماری‌های جسمی و روانی مزمن، نداشتن معلولیت جسمی (ناشنوایی، نابینایی و...)، داشتن سواد کافی (حداقل در سطح متوسطه) و رضایت آگاهانه برای شرکت در مطالعه

بود. شرکت‌کنندگانی که تمایل به ادامه مطالعه نداشتند می‌توانستند در هر زمانی از پژوهش خارج شوند. به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی در اجرای مطالعه، تکمیل پرسشنامه‌ها بی نام و با کدگذاری انجام شد و محرمانه بودن پاسخ‌های آزمودنی‌ها رعایت شد و مشارکت‌کنندگان با آگاهی کامل در مطالعه شرکت کردند. آنها در صورت تمایل می‌توانستند با وارد کردن ایمیل خود در قسمت جمعیت شناختی از نتایج داده‌های خود و همچنین نتایج کلی پژوهش اطلاع یابند به این امید که این اقدام بتواند انگیزه خوبی جهت تکمیل انفرادی پرسشنامه‌ها ایجاد کند تا با دقت و صداقت به ماده‌ها پاسخ دهند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای رضایت جنسی، برانگیختگی طرحواره‌های شناختی^۲ در بافت جنسی و مقیاس الگوهای ارتباطی زوجین استفاده شد.

مقیاس رضایت جنسی توسط لارسون^۳ (۱۹۸۸) طراحی شده و دارای ۲۵ سوال و ۴ مؤلفه تمایل به برقراری روابط جنسی، نگرش جنسی^۴، کیفیت زندگی جنسی^۵ و سازگاری جنسی^۶ است که براساس طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت، نمره‌دهی می‌شود. حداقل نمره، ۲۵ و حداکثر آن ۱۲۵ و حد متوسط آن ۶۲/۵ می‌باشد. روایی و پایایی این پرسشنامه در پژوهش بهرامی و همکاران (۱۳۹۵) مورد بررسی قرار گرفته و ضریب آلفای کرونباخ^۷ آن بالای ۰/۸۷ برآورد گردیده است (۱۵). پایایی این ابزار در مطالعه حاضر با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفت (۰/۸۵). (f=)

² Cognitive Schema Arousal Questionnaire

³ Larson

⁴ Sexual Attitude

⁵ Quality of Sexual Life

⁶ Sexual Compatibility

⁷ Cronbach's Alpha Coefficients

¹ Cochran Formula

لیکرت که از ۱ (اصلاً امکان ندارد) تا ۹ (خیلی امکان دارد) تنظیم شده، درجه بندی می کنند. حداقل نمره این مقیاس برای هر فرد ۳۵ و حداکثر آن ۳۱۵ و حد متوسط آن ۱۶۵ است. کریستنسن و هیوی^{۱۱} (۱۹۹۰) و هیوی و همکاران (۱۹۹۳)، پایایی این پرسشنامه را برآورد نمودند. آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس های CPQ از ۰/۵۰ تا ۰/۷۸ گزارش شده است (۱۸،۱۹). صمدزاده و همکاران (۱۳۹۲)، پرسشنامه فوق را در ایران هنجاریابی کرده و به منظور برآورد روایی این پرسشنامه، همبستگی بین مقیاس های این پرسشنامه و پرسشنامه های پرخاشگری، رضایت زناشویی انریچ^{۱۲}، عاطفه مثبت-منفی^{۱۳}، سازگاری زناشویی، عزت نفس^{۱۴} و رضایتمندی زناشویی^{۱۵} زوجین را به دست آوردند (۲۰). در این مطالعه نیز پایایی ابزار با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و با مقدار ۰/۷۴ مورد تأیید قرار گرفت.

یافته ها

نتایج مطالعه نشان داد که میانگین سن شرکت کنندگان زن ۳۶/۶±۱۰/۰۷ و مرد ۴۰/۴۸±۹/۵۸ سال بوده و میانگین مدت ازدواج زوجین، ۱۷±۱۱/۹ سال بود. از لحاظ وضعیت تحصیلات، بیشتر مشارکت کنندگان مدرک کارشناسی داشتند.

در خصوص ارتباط بین رضایت جنسی و طرحواره های جنسی، نتایج آزمون پیرسون^{۱۶} نشان داد که بیشترین ارتباط معنی دار مربوط به رضایت جنسی و طرحواره های جنسی و کمترین مربوط به رضایت جنسی و الگوی سازنده متقابل بود. همچنین بین رضایت جنسی با الگوهای توقع کناره گیری و الگوی

پرسشنامه برانگیختگی طرحواره های شناختی در بافت جنسی (QCSASC) با ۲۸ گویه، طرحواره های شناختی افراد هنگام قرار گرفتن در چهار موقعیت جنسی را می سنجد که شامل اختلال میل^۱، اختلال برانگیختگی^۲، دشواری های رسیدن به ارگاسم^۳ و واژینیسموس^۴ می باشد. نمره گذاری پرسشنامه به صورت ۵ درجه ای از «هرگز اتفاق نیفتاده» تا «معمولاً اتفاق می افتد» است. حداقل نمره این پرسشنامه، ۳۲ و حداکثر آن ۱۶۰ و حد متوسط آن نیز ۹۶ می باشد. مطالعه نوبره^۵ و همکاران (۲۰۰۶) از اعتبار و پایایی پرسشنامه حمایت کرده (۱۶) و ضریب آلفای کرونباخ آن در مطالعه ضیایی (۲۰۱۳) در یک نمونه ایرانی برابر ۰/۶۸ گزارش شده است (۱۷). همچنین در مطالعه حاضر برای اطمینان بیشتر جهت استفاده از این مقیاس، پایایی ابزار با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۶۶ محاسبه شد.

پرسشنامه الگوهای ارتباطی زوجین که توسط کریستنسن و سولاوای^۶ (CPQ) (۱۹۸۴) تدوین شده دارای ۳۵ سوال است و رفتارهای زوجین را طی سه مرحله تعارض زناشویی (هنگامی که مشکلی در رابطه زوجین بوجود می آید، در طول بحث راجع به مشکل ارتباطی و بعد از بحث راجع به مشکل ارتباطی) بررسی می کند. این ابزار دارای سه مقیاس ارتباط سازنده / متقابل^۷، ارتباط اجتنابی / متقابل^۸ و ارتباط توقع / کناره گیری^۹ است. ارتباط توقع / کناره گیری از دو بخش مرد متوقع / زن کناره گیر^{۱۰} و زن متوقع / مرد کناره گیر تشکیل شده است که زوجین در هر سوال، رفتار مدنظر را روی یک مقیاس ۹ درجه ای

¹ Sexual Desire Disorder

² Sexual Arousal Disorder

³ Orgasm

⁴ Vaginismus

⁵ Nobra

⁶ Christensen and Sulawi

⁷ Constructive / Mutual Relationship

⁸ Avoidance / Mutual Connection

⁹ Expectation / Withdrawal Relationship

¹⁰ Expectant Woman / Resign

¹¹ Christensen and Hugh

¹² Enrich

¹³ Positive-Negative Affect

¹⁴ Self-esteem

¹⁵ Marital Satisfaction

¹⁶ Pearson

اجتناب متقابل، ارتباط معنی داری وجود نداشت (جدول ۱).

جدول ۱. ارتباط متغیرهای پژوهش با رضایت جنسی زوجین

متغیر	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵
رضایت جنسی	۷۳/۴۰	۱۱/۹۹	۱				
طرحواره های جنسی	۵۳/۴۳	۸/۵۱	۰/۲۶۵**	۱			
الگوی سازنده/ متقابل	۲۶/۳۴	۷/۳۲	۰/۱۵۶**	۰/۲۳۳**	۱		
الگوی توقع/ کناره گیری	۲۵/۷۵	۸/۱۳	۰/۰۴۷	۰/۰۸۵	۰/۲۷۹**	۱	
الگوی اجتناب/ متقابل	۱۳/۳۴	۱۳/۳۹	۰/۰۴۵	۰/۰۷۶	۰/۴۲۵**	۰/۳۳۵**	۱

p < ۰/۰۱**

مقدار همبستگی چندگانه و ضریب تعیین افزایش یافته و با مقدار ۰/۰۸۳ معنی دار دیده شد (جدول ۲). نتایج بررسی تحلیل رگرسیون گام به گام در دو گام نشان داد که در گام اول، طرحواره های جنسی معنی دار بوده و ضریب رگرسیون غیراستاندارد برابر ۰/۱۷۸ و معنی دار بود. همچنین در گام دوم با ورود مولفه های الگوهای ارتباطی و معنی دار بودن مولفه الگوی سازنده متقابل، ضریب غیراستاندارد به ۰/۱۹۴ افزایش یافت و معنی دار مشاهده شد.

برای بررسی امکان پیش بینی رضایت جنسی بر اساس تغییرات متغیرهای پیش بین، از تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شد. در این تحلیل، رضایت جنسی به عنوان متغیر ملاک و متغیرهای طرحواره های جنسی و الگوهای ارتباطی به عنوان پیش بین در نظر گرفته شدند. نتایج نشان داد که در گام اول، مقدار همبستگی چندگانه برابر ۰/۲۶۵ و ضریب تعیین، برابر ۰/۰۷۰ و معنی دار بود. در گام دوم و با اضافه شدن مولفه های الگوهای ارتباطی (الگوی سازنده/ متقابل، الگوی توقع/ کناره گیری و الگوی اجتناب/ متقابل).

جدول ۲. رگرسیون گام به گام رضایت جنسی بر حسب طرحواره های جنسی و الگوهای ارتباطی

گام	R	R ²	R ² تعدیل شده	انحراف معیار برآورد	F	سطح معنی داری
۱	۰/۲۶۵	۰/۰۷۰	۰/۰۶۸	۱۱/۱۵۷	۳۱/۷۲	۰/۰۰۱
۲	۰/۲۸۸	۰/۰۸۳	۰/۰۷۴	۱۱/۱۲۰	۹/۴۳	۰/۰۰۱

از بین متغیرهای مستقل در گام اول، طرحواره های جنسی و در گام دوم علاوه بر طرحواره های جنسی،

جدول ۳. ضرایب رگرسیون استاندارد و غیراستاندارد متغیرها در پیش بینی رضایت جنسی زوجین

مدل	منبع	ضریب استاندارد نشده	انحراف معیار	ضریب استاندارد شده	T	سطح معنی داری
۱	مقدار ثابت	۶۳/۸۷۸	۱/۷۷	---	۳۵/۹۷	۰/۰۰۱
	طرحواره های جنسی	۰/۱۷۸	۰/۰۳۲	۰/۲۶۵	۵/۶۳	۰/۰۰۱
۲	مقدار ثابت	۶۸/۰۶۶	۳/۱۲۶	---	۲۱/۷۷۵	۰/۰۰۱
	طرحواره های جنسی	۰/۱۵۶	۰/۰۳۳	۰/۲۳۲	۴/۷۵۰	۰/۰۰۱
	الگوی سازنده/ متقابل	۰/۱۹۴	۰/۰۸۷	۰/۱۲۱	۲/۲۲۷	۰/۰۲۶
	الگوی توقع/ کناره گیری	۰/۰۷۷	۰/۰۶۶	۰/۰۶۰	۱/۱۷۲	۰/۲۴۲
	الگوی اجتناب/ متقابل	۰/۰۰۹	۰/۱۲۲	۰/۰۰۴	۰/۰۷۴	۰/۹۴۱

R=۰/۲۸۸ R²=۰/۰۸۳ f=۹/۴۳۷ sig=۰/۰۰۱

برای بررسی بیشتر ارتباط بین متغیرها از همبستگی تفکیکی استفاده شد. با کنترل هر یک از مولفه‌های الگوهای ارتباطی و حتی هر سه مورد آن، باز هم

روابط بین متغیرهای طرحواره‌های جنسی و رضایت جنسی، معنی‌دار دیده شد ($p < 0.001$) (جدول ۴).

جدول ۴. همبستگی تفکیکی بین متغیرهای طرحواره‌های جنسی و رضایت جنسی با وجود کنترل مولفه‌های الگوهای ارتباطی

همبستگی	با کنترل الگوی	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
طرحواره‌های جنسی	سازنده/ متقابل	۰/۲۳۸	۰/۰۰۱
و	توقع/کناره‌گیری	۰/۲۶۲	۰/۰۰۱
رضایت جنسی زوجین	اجتناب/ متقابل	۰/۲۶۳	۰/۰۰۱
	الگوهای ارتباطی	۰/۲۲۷	۰/۰۰۱

بحث

این مطالعه که با هدف تعیین نقش واسطه‌ای الگوهای ارتباطی در رابطه بین طرحواره‌های جنسی و رضایت جنسی زوجین در شهرستان بوکان انجام شد، نشان داد که الگوهای ارتباطی، نقش واسطه‌ای را بین طرحواره‌های جنسی و رضایت جنسی ایفا می‌کنند، یعنی با افزایش نمرات افراد در طرحواره‌های جنسی، نمرات آنها در متغیر الگوهای ارتباطی نیز به مراتب افزایش یافته و به تبع آن، نمرات رضایت جنسی هم افزایش می‌یابد که این یافته با نتایج برخی از تحقیقات داخلی و خارجی همسو است. بنی اسدی و همکاران در پژوهش خود اهمیت رضایت جنسی را در تبیین الگوهای ارتباطی و سبک‌های حل تعارض زوجها نشان دادند (۲۱). آزرده نیز در پژوهشی نشان داد که رضایت جنسی در رابطه بین الگوهای ارتباطی و رضایت زناشویی، نقش میانجی‌گرانه مثبتی را ایفا می‌کند (۲۲). همچنین حسینیان و همکاران در تحقیق خود نشان دادند که نوع الگوهای ارتباطی زوجین و میزان رضایت جنسی آنها می‌تواند تعیین‌کننده گرایش یا عدم گرایش زوجین به سمت طلاق باشد (۲۳). آرینتوس^۱ و همکاران نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که رضایت جنسی زوجین با عوامل متعدد از جمله الگوهای ارتباطی میان زوجین ارتباط و

همبستگی مثبت دارد (۲۴). استیون^۲ و همکاران نیز رابطه متقابل بین عملکرد جنسی و نوع الگوهای ارتباطی زوجین را تأیید کردند (۲۵). لینزینگر^۳ و همکاران هم نشان دادند زوجینی که از الگوهای ارتباطی سازنده/ متقابل در روابط خود بهره می‌برند، از رضایت جنسی بیشتری در زندگی زناشویی خود برخوردار هستند (۲۶). بنابراین در تبیین یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان استنباط نمود که طرحواره‌های جنسی می‌توانند در میل، عملکرد و رضایت جنسی فرد نقش موثر و کارایی داشته باشند. بدین منظور که این طرحواره‌ها به عنوان زمینه‌ساز اصلی افکار و ادراکات افراد در زمینه عملکرد و رضایت جنسی آنها قلمداد می‌شوند که می‌توانند نقش بنیادی را در این حوزه ایفا کرده و تأثیری کامل بر تمایل، رفتار و هیجان‌های جنسی افراد داشته باشند. به عبارت دیگر، طرحواره‌های جنسی به عنوان قالبی برای تجارب زندگی جنسی یک شخص و به همان نسبت چگونگی پردازش اطلاعات جنسی توسط او به کار می‌رود (۲۷). بنابراین می‌توان گفت که طرحواره‌های جنسی نوعی از شناخت افراد در این زمینه هستند که می‌توانند به خوبی در بهبود و ارتقا سطح عملکرد و رضایت جنسی همسران تأثیرگذار و کارآمد باشند، یعنی نگرش‌ها و اعتقادات نادرست

² Steven

³ Linsinger

¹ Arintos

نسبت به موضوع رابطه جنسی که در بین بعضی از فرهنگ‌ها، خانواده‌ها و زوجین تازه ازدواج کرده وجود دارد می‌تواند منجر به ایجاد مشکلات و تعارضات جنسی و زناشویی بین زوجین گردد و در نتیجه دوام و بقا ازدواج را به مخاطره و یا حتی به تباهی بکشاند (۲۸). همچنین در بررسی نقش الگوهای ارتباطی به عنوان متغیر میانجی در رابطه بین طرحواره‌های جنسی و رضایت جنسی در مطالعه حاضر، یافته‌ها به خوبی نشانگر این است که الگوهای ارتباطی موثر بین زوجین، پیش‌بینی‌کننده قوی رابطه جنسی رضایت بخش و بالطبع رضایت زناشویی است و در مقابل، الگوهای ارتباطی ناموثر از جمله اجتناب و کناره‌گیری بین زوجین، سطح رضایت جنسی و زناشویی آنها را کاهش می‌دهد. همچنین خانواده‌های غیرسالم به دلیل نقص در الگوهای ارتباطی خود در تعاملات درونی بین اعضا با مشکلاتی جدی روبرو می‌شوند که این مشکلات موجب گفت و شنود محدود بین آنها گردیده و در نتیجه روی تمام عملکرد آنها از جمله میل و رابطه جنسی بین همسران، تاثیر منفی خواهد گذاشت. در مقابل، در خانواده‌های سالم از یک سو، کفایت الگوهای ارتباطی متنوع و موثر موجب تسهیل ابراز خود در میان تمامی اعضای خانواده می‌گردد و از سوی دیگر مناسب بودن سطح کیفی و کمی الگوهای ارتباطی در خانواده و به خصوص میان زوجین شرایط را برای همدلی و همدمی، تامین و اجابت نیازها، درخواست‌ها، افکار و احساسات متنوع یکدیگر به‌ویژه احساس میل و رابطه جنسی مهیا نموده و جو و شرایط روانی مناسبی را برای فعالیت مطلوب آنها در این زمینه فراهم می‌سازد. بدین مفهوم که الگوهای ارتباطی یک عامل اساسی در درک عملکرد و رضایت جنسی همسران می‌باشد و فرایندی را شامل می‌شود که در آن زن و شوهر به‌صورت کلامی و غیرکلامی در قالب گوش‌دادن فعال، توجه کردن، مکث، سوال کردن، نگاه چشمی دوختن به هم، همدلی،

همدردی و با حالت‌های چهره و ژست‌های مختلف می‌توانند علاوه بر مسائل جنسی به تبادل افکار و احساسات خود نیز در همه زمینه‌های زندگی بپردازند (۲۹،۳۰). به نظر می‌رسد رابطه و رضایت جنسی نیز به عنوان فشارسنج هیجانی در روابط زوجین عمل می‌کند به طوری که می‌تواند منعکس‌کننده رضایت زوجین از جنبه‌های دیگر رابطه زناشویی آنها باشد یعنی یک رابطه عاطفی خوب، اغلب نتیجه یک ارتباط جنسی خوب مابین زوج‌ها است و از آنجایی که روابط جنسی می‌تواند جوانب دیگر زندگی زوجین را تحت تاثیر خود قرار دهد، بنابراین ارتباط جنسی می‌تواند مقیاس خوبی از سلامتی و تندرستی کلی روابط و صمیمیت زناشویی زوج‌ها باشد. برعکس، نبودن یک رابطه جنسی رضایت بخش می‌تواند زمینه را برای دامن‌زدن به مشکلات جزئی و تبدیل آنها به مشکلات بزرگتر در روابط زناشویی زوجین مهیا سازد (۶،۷). لذا با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان گفت که الگوهای ارتباطی می‌تواند به عنوان متغیر میانجی در رابطه بین طرحواره‌های جنسی و رضایت جنسی تاثیر غیرمستقیم، معنی‌دار و مثبتی را در مورد متغیر رضایت جنسی، ایفا نماید.

مهمترین محدودیت‌های این مطالعه، عدم استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی و جمع‌آوری داده‌ها به‌صورت خودگزارشی و در نتیجه احتمال خودسانسوری شرکت‌کنندگان بود که می‌تواند تعمیم‌پذیری نتایج مطالعه را با مشکل مواجه سازد.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که بین طرحواره‌های جنسی و رضایت جنسی با واسطه‌گری الگوهای ارتباطی رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین، نتایج این تحقیق را می‌توان به وسیله کارشناسان، مجریان، مسئولان و سازمان‌های ذیصلاح

تشکر و قدردانی

این مطالعه از رساله دکتری نویسنده اول در رشته مشاوره دانشگاه آزاد واحد سنندج با کد اخلاق IR.MUK.REC.۱۳۹۸/۰۶۶ دانشگاه علوم پزشکی کردستان استخراج گردیده است. از مدیران، مسئولان و کارشناسان سازمانها و ادارات شهرستان بوکان که محققین را در اجرای این طرح یاری نمودند، همچنین کلیه زوجینی که در پاسخ به پرسشنامهها صادقانه و صمیمانه، آزمون‌گران را یاری کردند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

همچون سازمان نظام روانشناسی و مشاوره^۱، مراکز مشاوره بهزیستی^۲، بهداشت و درمان، دادگاههای خانواده و متخصصین مربوطه جهت شناسایی زوجینی که مشکلات و تعارضات جنسی دارند و از صمیمیت و رضایت جنسی در سطح پایینی برخوردارند و حتی در آستانه طلاق هستند به کار بست تا برنامه‌ریزی و مداخلات روانشناختی و مشاوره ای مقتضی جهت ارتقای رضایت جنسی آنها انجام گیرد.

¹ Organization of Psychology and Counseling

² Welfare Counseling Centers

References

- 1- Shafiabadi A, Nubuccinrace H, DelawareA, Darrini M. The effectiveness of planar therapy on increasing women's sexual satisfaction. *Journal of Educational Management*. 2013;3(15):33-42 [Persian].
- 2- Lee T, Sun G, Chao S. Investigating the impact of infertility on marital and sexual satisfaction between couples in Taiwan. *Journal of Human and Marital Relations*. 2015;16(8):1762-67.
- 3- Barrientos J. The effect of sexual satisfaction on marital satisfaction of couples. *Journal of Systemic -Applied Couples Therapy*. 2016;32(1):351-68.
- 4- Fatehizadeh M, Moradi J. The relationship of sexual schemas with sexual satisfaction and marital adjustment in married cultures. Master's Thesis in Psychology. Falavarjan: Faculty of Psychology and Educational Sciences. Isfahan; 2012 [Persian].
- 5- Hendrix H, Lockley Hunt H. Lasting love and satisfying sex. New York: Mental health; 2017.
- 6- Christopher F, Sprecher S. Sexuality in marriage, dating and other relationship. *Journal of Marriage and Family*. 2000;62(2):999-1017.
- 7- Brezsnayak M, Whisman M. Sexual desire and relationship functioning; it's effect of marital satisfaction and power. *Journal of Sex and Marital Therapy*. 2004;30(3):199-217.
- 8- Gottman J, Levenson R. Investigation of a couple's divorce phenomenon over a 14-year period. *Journal of Marriage and the Family*. 2016;69(13):928-37.
- 9- Andersen B, Woods X, Coupland L. Suicide and sexual disease among female soldiers. *Journal of Counseling and Clinical Psychology*. 1997;65(2):221-29.
- 10- Mentz L, Quark D, Davidson J, Stewart J. Depression with abnormal features in national correlations. *Journal of General Psychiatry*. 2015;60(3):817-26.
- 11- Christensen A, Shenk J. Communication, conflict, and psychological distance in a sample of non-couples. *Journal of Counseling and Clinical Psychology*. 1996;59(2):458-63.
- 12- Babaki J, Ramadzadeh F, Abedinia N. Examine some of the causes of divorce in couples seeking divorce in court. *Journal of Women and Family Studies*. 2011;4(1):67-84 [Persian].
- 13- Saeedi N, Shakouri F. Comparison of sexual satisfaction with applicants for divorce of women and men and non-applicants. The First National Student Congress in New Research on Psychology. 2017;9(2):15-55 [Persian].
- 14- Noble J, Pinto J. The difference between men and women with functional and sexual disorders. Doctoral Dissertation. New York: School of Psychology Education, Boston University; 2014.
- 15- Bahrami N, Yaghoobzadeh A, Sharifnia SH, Soleimani MA, Haghdoost A. Psychometric properties of Persian version of Larsson sexual satisfaction questionnaire in a sample of Iranian infertile couples. *Iranian Journal of Special Epidemiology*. 2016;12(2):18-31 [Persian].

- 16- Neptune N, Pinto J, Gouveia J. Emotions during sexual activity, the difference between men and women is ineffective and sexual. *Sexual Behavior Quarterly*. 2006;35(3):8-15.
- 17- Ziaei P, Sepehrray V, Mashhadi A. The relationship between active cognitive programs and negative thoughts about self-immolation and the content of arbitrary negative thoughts on sexual activity in married students. *First National Student Congress on Thought and Behavior in Mashhad*. 2013;21(26):44-52 [Persian].
- 18- Ebadatpur B. Standardization of married couples patterns questionnaire. Master's Thesis. Faculty of Psychology and Educational Sciences. Tehran: TarbiatMoallem University; 2000 [Persian].
- 19- Rasouli M. Entrepreneurial communication patterns of women and girls in Tehran universities and parental communication patterns. Master's Thesis. Faculty of Psychology and Educational Sciences. Tehran: Teacher Training University; 2002.
- 20- Samadzadeh M, Poetry M, Mahdavian A, Javidi N. Communication patterns questionnaire - validity and reliability. *Family Counseling and Peaceful Psychotherapy*. 2013;18(1):125-53 [Persian].
- 21- Bani Asadi H, Khazarimoghaddam N, Syrian Z. Relationship between relationship patterns and couple conflict resolution style with the role of interpersonal sexual satisfaction. Master's Thesis. Faculty of Literature and Humanities. Tehran: Shahid Bahonar University of Kerman; 2017 [Persian].
- 22- Annoying E. Investigating the role of interpersonal sexual satisfaction relationship between communication patterns and marital satisfaction. *Fourth National Conference on Mental Health and Consultation in Tehran*. 2016;5(2):39-47.
- 23- Hosseinian S, Masumi S, Rezaian H. Study and comparison of self-differentiation, communication patterns and sexual satisfaction in couples applying for divorce and normal. *Journal of Women and Family Studies*. 2011;2(2):12-19 [Persian].
- 24- Metz A, Pascal K, Arendos J. Investigation of frustration in couples' marital relationship and various factors such as nurses' communication patterns, personality, self-differentiation and self-efficacy. *Journal of Nursing and Midwifery*. 2012;8(27):656-65.
- 25- Steven M, Masono L, Ulride F. Relationship between sexual function and self-differentiation and types of communication patterns of couples. *Women and Family Studies*. 2016;7(5):534-47.
- 26- Linsinger Q, Gordon J. Relationship between organizational patterns and communication patterns in spouses relationships with performance and sexual satisfaction. *Marriage and Family*. 2005;12(3):388-403.
- 27- Anderson B, Cyranowski J, Espindle D. Men's sexual self -schema. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2009;58(10):517-33.
- 28- Epstein L, Bacome S. Psychological disorders as one of the most important causes of infertility in women. *Third Congress of Infertility Disorders in England*. 2010;2(6):271-79.
- 29- Alexander E, Angela M, Rachael L, Joseph I, Brian D, Douglas K. Predictors of intimacy in couples's discussions of relationship injuries: an observation study. *Journal of Family Psychology*. 2008;22(1):21-29.
- 30- Fournier B, Brassard A, Shaver P. Men's engagement and aggression in couples' marital relationships: the pattern of relationship between requesting harvest and satisfaction with relationships as mediators. *Journal of Interpersonal Violence*. 2010;26(10):1982-2003.